ПРОТЕТИЧНО ЛЕЧЕНИЕ – ПРИЧИНИ И ПОСЛЕДСТВИЯ

Борис Борисов

Катедра „Дентално материалознание и пропедевтика на протетичната дентална медицина“, Факултет по дентална медицина, Медицински университет – Варна

PROSTHETIC TREATMENT—CAUSES AND CONSEQUENCES

Boris Borisov

Department of Dental Material Science and Propaedeutics of Prosthetic Dental Medicine, Faculty of Dental Medicine, Medical University of Varna

РЕЗЮМЕ

Въведение: *Обект на протетичното дентално лечение в огромната си част са възрастните пациенти, които са частично или изцяло обеззъбени. Причината за загуба на зъби е от различно естество, като в етиологията се разглеждат три групи рискови фактори – пародонтални заболявания, травми и усложнени кариозни лезии.*

Цел: *Целта на настоящото проучване е да се разгледат причините за зъбната загуба и съпътстващите я последствия.*

Материал и методи: *Проучени са 152-ма пациенти, които са преминали през ФДМ – Варна, и имат проведено протетично лечение. Пациентите са равномерно разпределени по пол и възраст. Те са клинично прегледани и анкетирани.*

Резултати: *При половината от пациентите основната причина за загуба на зъбите са пародонталните заболявания (54.3%). Основните причини пациентите да потърсят протетично лечение са, за да се възстановят дъвкателната и фонетичната функции (61.8%). Само 8.6% са провели протетично лечение само за възстановяване на естетичната функция. Средната възраст на пациентите, потърсили протетично лечение за подобряване на фонетичната функция, е 60 г., а тези, желаещи да възстановят само дъвкателната си функция, са 58.2-годишни. Над 3/4 (77.1%) от пациентите, на които е проведено протетично лечение с цели протези, са с възстановена едновременно дъвкателна и фонетична функции, докато при пациентите с частично протезиране възстановяването едновременно и на двете функции е при 48.8% от случаите.*

ABSTRACT

Introduction: *The subject of prosthetic dental treatment is mostly elderly patients who are partially or completely edentulous. The cause of tooth loss is of different nature, and the etiology considers three groups of risk factors—periodontal disease, trauma, and complicated carious lesions.*

Aim: *The aim of the present study is to examine the causes of tooth loss and its consequences.*

Materials and Methods: *A total of 152 patients who visited Faculty of Dental Medicine of the Medical University of Varna and underwent prosthetic treatment were examined. The patients were evenly distributed by sex and age. They have been clinically examined and interviewed.*

Results: *In half of the patients, the main cause of tooth loss was periodontal disease (54.3%). The main reasons for patients to seek prosthetic treatment were to restore occlusal and phonetic functions (61.8%). Only 8.6% underwent prosthetic treatment only to restore aesthetic function. The mean age of patients seeking prosthetic treatment to improve phonetic function was 60 years, and for those wishing to restore only their masticatory function it was 58.2 years. More than 3/4 (77.1%) of the patients who underwent prosthetic treatment with complete dentures have restored both occlusal and phonetic functions, while in patients with partial dentures the recovery of both functions was restored in 48.8% of cases.*

Conclusion: *The most common cause of tooth loss in elderly patients is periodontal disease, followed by complications of dental caries. In younger patients, the reason to seek dental care related to prosthetic treatment is the desire to improve their aesthetics, while in*

Заключение: *Най-честата причина за загуба на зъби при възрастните пациенти са пародонталните заболявания, следвани от усложненията на зъбния кариес. При по-младите пациенти причината да потърсят дентална помощ, свързана с протетично лечение, е желанието да подобрят своята естетика, докато при по-възрастните пациенти подобряването на дъвкателната функция и фонетиката са от водещо значение.*

Ключови думи: *зъбна загуба, протезиране, обеззъбяване, зъбен кариес*

older patients the improvement of masticatory function and phonetics are of paramount importance.

Keywords: *tooth loss, prosthetics, edentulousness, dental caries*

ВЪВЕДЕНИЕ

Обект на протетичното дентално лечение в огромната си част са възрастните пациенти, които са частично или изцяло обеззъбени. Причината за загуба на зъби е от различно естество, като в етиологията се разглеждат три групи рискови фактори – пародонтални заболявания, травми и усложнени кариозни лезии. Последствията от зъбната загуба са нарушенията в някои основни функции: дъвкателна, фонетична и естетична.

ЦЕЛ

Целта на настоящото проучване е да се разгледат причините за зъбната загуба и съпътстващите я последствия.

МАТЕРИАЛ И МЕТОДИ

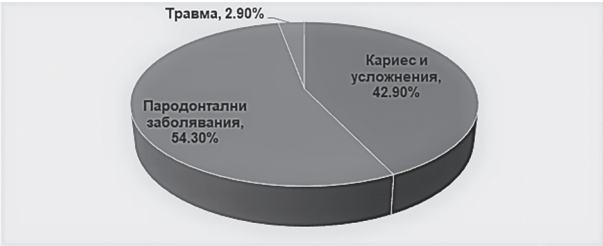
Проучени са 152-ма пациенти, които са преминали през ФДМ – Варна, и имат проведено протетично лечение. Пациентите са равномерно разпределени по пол и възраст. Те са клинично прегледани и анкетирани.

На всеки пациент се попълва подробен, създаден за целите на изследването, амбулаторен лист. Той включва паспортна част с информация за име, пол, възраст, причини за посещението на дентален кабинет, причини за необходимостта от провеждане на протетично лечение, причини за зъбна загуба.

Резултатите са обработени с SPSS v. 20.0, като са използвани следните анализи: дисперсионен, вариационен, корелационен, регресионен анализ, анализ за оценка на риска - Odds Ratio (OR), сравнителен анализ, както и графичен метод за изобразяване на получените резултати.

РЕЗУЛТАТИ

При половината от пациентите основната причина за загуба на зъбите са пародонталните заболявания (54.3%). При 42.9% тази причина са кариозните лезии на твърдите зъбни тъкани и техните усложнения. Само при 2.90% от прегледаните пациенти причината за преждевременната загуба се свързва с претърпяна зъбна травма (Фиг. 1).

Фиг. 1. Разпределение според причината за загуба на зъбите

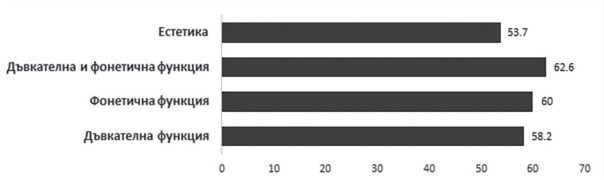
Основните причини пациентите да потърсят протетично лечение са, за да се възстановят дъвкателната и фонетичната функция (61.8%). Само 8.6% са провели протетично лечение само за възстановяване на естетичната функция. Незначителен е относителният дял на пациентите, провели протетично лечение единствено с цел възстановяване на фонетичната функция – 0,70%. Пациентите, желаещи да им се подобри само дъвкателната функция, са 28.9% (Фиг. 2).

Установена е съществена разлика по отношение на средната възраст на пациентите и основните причини, поради които са потърсили протетично лечение (p=0.05), като пациентите, които търсят само подобряване на естетиката при проведеното лечение, са на средна възраст 53.7 г., докато тези, които се нуждаят едновременно от възстановяване на дъвкателната и фонетич-

Фиг. 2. Основни причини за провеждане на протетично лечение

ната функция, са на средна възраст 62.6 г. Средната възраст на пациентите, потърсили протетично лечение за подобряване на фонетичната функция, е 60 г., а тези, желаещи да възстановят само дъвкателната си функция, са 58.2-годишни (Фиг. 3).

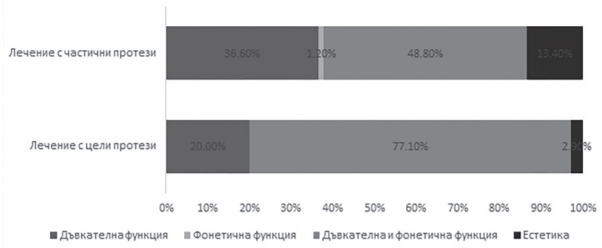
Фиг. 3. Средна възраст на пациентите според причината за провеждане на протетичното лечение

Установи се съществена разлика между проведеното лечение и причините за загуба на зъбите (p=0.032) (Фиг. 4). Около 2/3 (63.8%) от пациентите, на които е проведено лечение с цели протези, са загубили зъбите си вследствие на пародонтални заболявания, докато при лечението с частични протези основната причина за загуба на зъбите е кариесът и неговите усложнения (52.1%). Около 1/3 (33.3%) от пациентите, на които е проведено лечение с цели протези, са загубили зъбите си вследствие на кариозни лезии и усложненията им. При лечението с частични протези пародонталните заболявания са причина за загуба на зъбите в 45.1% от случаите.

Над 3/4 (77.1 %) от пациентите, на които е проведено протетично лечение с цели протези, са с възстановена едновременно дъвкателна и фонетична функция, докато при пациентите с частично протезиране възстановяването едновременно и на двете функции е при 48.8% от случаите (p=0.003) (Фиг. 5). Впечатление прави, че при пациентите с частични протези преобладават възстановяването на дъвкателната функция (36.6%) и естетиката (13.4%) в сравнение с пациентите, при които е проведено лечение с цели протези. Само при 1.2% от пациентите с частични протези лечението е свързано единствено с възстановяване на фонетичната функция.

Фиг. 4. Проведено протетично лечение и причини за загубата на зъбите

Фиг. 5. Проведено протетично лечение и възстановяване на функцията

ОБСЪЖДАНЕ

Причините за зъбната загуба са три основни групи – пародонтални заболявания, травматични увреждания и кариес и неговите усложнения. Пародонталните заболявания като основен рисков фактор за загуба на зъби се потвърждават не само от нас, но и от много други авторски колективи (5,6). Кариесът и неговите усложнения са втората основна причина, която според нашите изследвания е почти толкова значима, колкото и пародонталните заболявания. Според редица други автори процентът е по-малък – около 30% (7,8). Травмата като причина за загуба на зъби е с най-малка значимост от трите изброени. Някои автори обаче смятат, че процентът е по-голям – около 10%, за разлика от нас, където той е 2.9% (4,3).

Протетичното лечение има за цел да възстанови дъвкателната, говорната функция, както и естетиката на пациентите. При по-възрастните пациенти от изключителна важност е подобряването на дъвкателната функция, което се потвърждава не само в нашите изследвания, но и в тези на различни други автори (6), докато при по-младите пациенти освен гореспоменатите функции естетиката също е от водещо значение (3). Възстановяването на всички тези функции подобрява не само физическото здраве, но и психо-емоционалния статус на пациентите (1). Нарушената дъвкателна функция се отразява на

други органи и системи в организма, каквато е храносмилателната (6,2).

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Най-честата причина за загуба на зъби при възрастните пациенти са пародонталните заболявания, следвани от усложненията на зъбния кариес. При по-младите пациенти причината да потърсят дентална помощ, свързана с протетично лечение, е желанието да подобрят своята естетика, докато при по-възрастните пациенти подобряването на дъвкателната функция и фонетиката са от водещо значение.

ЛИТЕРАТУРА

1. Boris Borisov, Elena Dimova. Effect of Tinnitus on Quality of Life in Patients with Temporomandibular Dysfunction, International Journal of Science and Research (IJSR), https://www.ijsr.net/get_abstract.php?paper_id=SR22301232206, Volume 11 Issue 3, March 2022, 131 – 133
2. Borisov, B., Milkov, M., Stoykov, M., & Dimova, E. (2021). Tinnitus–a manifestation of neurodegenerative diseases. International Bulletin of Otorhinolaryngology, 17(3), 28-32.
3. Chandra RK, Epstein VA, Fishman AJ. Prevalence of depression and antidepressant use in an otolaryngology patient population. Otolaryngol Head Neck Surg. 2009; 141:136–138.
4. Hirsch C, John MT, Drangsholt MT, Mancl LA. Relationship between overbite/overjet and clicking or crepitus of the temporomandibular joint. J Orofac Pain. 2005;19:218-25.
5. Murray H, Locker D, Mock D, Tenenbaum HC. Pain and the quality of life in patients referred to a craniofacial pain unit. J Orofac Pain. 1996;10: 316–323.
6. Nilner M, Ekberg E, Doepel M, Andersson J, Selovuo K, Le Bell Y. Short-term effectiveness of a prefabricated occlusal appliance in patients with myofascial pain. J Orofac Pain 22. 2008;22(3):209-18.
7. Nondahl DM, Cruickshanks KJ, Huang GH, Klein BE, Klein R, Tweed TS, et al. Generational differences in the reporting of tinnitus. Ear Hear. 2012; 33: 640–644.
8. Okeson JP. Tratamento das desordens da articulação temporomandibular. In: Okeson JP, editor. Tratamento das desordens temporomandibulares e oclusão. 7th ed. Rio de Janeiro: Elsevier; 2013. pp. 317-361.

Адрес за кореспонденция:
Борис Борисов
Факултет по дентална медицина
Медицински университет – Варна
бул. „Цар Освободител“ 84
Варна, 9000
e-mail: doctor_bb@abv.bg